

NARODNI DNEVNIK

Neodvisen političen list.

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon 213.
Upravišтво: Marijin trg 8. — Telefon 44.

Izhaja vsak dan popoldne.
Mesečna naročnina:

V Ljubljani in po pošti Din 16, inozemstvo Din 25.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.
Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.
Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.633.

Obratni kapitali.

Med evropskimi mesti Ljubljana ni je najbolj deviško - nedolžna. kakor je izglednemu tujemu dnevniku poročal njegov poročevalec, temveč na prvi videz tudi izredno petična. Pomislite, nič manj nego trideset denarnih zavodov (ne prištevaajo k tem seveda raznih hranilnih in posojilnih konzorcijev in društev) je na delu, da liki denarne sesalke prevajajo razpoložljive kapitale v plodonosno uporabo. Trideset zavodov za mesto s kvečjemu 60.000 prebivalci, tako da pride na vsakih 2000 duš eden, to je tudi za Ljubljano precejšnje število. In še vedno se obetajo novi. Ne čudimo se toraj, da finančnemu ministru ni bilo posebno težko najti plavjibel razlog za krčenje kreditov pri Narodni Banki.

Le da je obratna stran te medajle precej bolj melanholična. Ali smo za res takšni bogatini? oziroma na naše predvojnne razmere? Skušajmo pogledati malo bližje. Vzemimo le šest glavnih ljubljanskih hranilnic. Koncem 1. 1923 so izkazovale ca 185 milijonov Din vlog t. j. 12 milijonov predvojnih Din, 1. 1914 pa 144 milijonov zlat. dinarjev, t. j. za 91 odstotkov več. To se pravi, da preveč takoj po 1918 nabrekli hranilnični aparat nominalno skoraj isti, po kupni moči (-20 odstotkov) pa dvanajstkrat manjši vložni kapital. Isti pojav pri bankah; osem bank vegetira na deln. kapitalu, ki po kupni moči ne presega deln. glavnice ljublj. kred. banke 1. 1914, ter razpolaga (z vsem izven-slovenskimi podružnicami vred) s hran. vlogami v višini 11.500.000 zlat. Din, medtem ko jih je izkazovala 1. 1914 že ljublj. kred. banka sama 8.630.000. Približno isto razmerje glede čistih prebitkov položaja ne izboljšuje. Kajti ti čisti prebitki danes povprečno ne presegajo 1 odstotek kosmatnega dobička. Pred vojno smo bili navajeni na vsaj 5 odstotkov. Nasprotno pa tvorijo splošni upravni stroški (plače, davki, pisarniške potrebe itd.), ki pred 1914 povprečno niso dosegali 5 odstotkov, danes precej nad 20 odstotkov kosmatnega dobička. To so številke, ki niso znak gospodarskega zdravja.

Ves naš pridobitni svet ne more potrditi dosti nad dragim kreditom. Niso pa vsega le konkurenca kriva in prema-le razpoložljive zaloge. Velik del vzroka tiči baš v nabrekneju uprave. Denarni zavodi ne morejo plačati obrestne mere, dokler jim je ta gigantski upravni aparat na vratu in če bi njih reeskontni kredit pri Nar. Banki bil še tako poceni. Logika gorenjih par števk ne more govoriti drugače.

Industrijska podjetja so še na slabšem. Tudi ona bolehalo na neprimerni inflaciji upravnin, katerim se pridružuje poleg težke obrestne službe še mnoge druge težkoče. Zato smo krenili v tem pogledu zopet navzdol mesto narobe, zato je letos toliko likvidacij, zato se po slavnatih možeh vali v naročje Stimes-ovega koncema v teh dneh neko velepodjetje, ki ga je štela Ljubljana med najaktivnejše postavke svoje gospodarske - narodne osamosvojitve.

Zakaj dolgočasimo čitatelja s temi splošno znanimi stvarmi? Zato, da opozorimo na konkretnem domačem primeru na važnost razprav, ki jih te dni prinese v Pragi mednarodni kongres za znanstveno organizacijo dela. Na programu so tudi vprašanja o ekonomizaciji, poenostavitvi, pocenjenju dela. In baš to je naš jugoslovanski problem. Bogata država smo, toda naš obratni kapital je šele v začetnih začetkih in še tega izrabljamo kaj malo gospodarsko. Cisto na vseh poljih, in javnem in zasebnem podvzvanju. Imamo 18 ministrstev kakor svetovni imperij, vse polno paroplovnih družb, šeststo raznih polit. uprav, petsto finančnih sistemov, vse polno uradov, ki spadajo pod jedno streho in kompetenco, trosimo, kakor je Dnevnik že enkrat naglašal, narodno-obrambno delo v razcepljenih društvih, imamo polno drobnih knjižnic a niti ene poštene, cepimo kulturno podvzivanje po strankarskih veroizpovedih, ustanavljamo denarne zavode iz strankarskih ozir-rov itd. Manjka nam 20 milijonov ljudi, a mi tratimo še te skromne sile v neprestanem povečevanju upravnih apa-

Pašić podal ostavko vlade.

Razgovor našega dopisnika z ministrskim predsednikom.

Beograd, 17. julija. Ministrski predsednik g. Pašić je po konferenci vlade odšel ob 10. uri 45 minut v dvor h kralju. Pri kralju se je mudil eno uro. Kakor doznava vaš dopisnik, se je g. Pašić razgovarjal s kraljem o ostavki vlade in volilnem mandatu ter o razpletu krize. Gosp. Pašić je podal kra-

lju ostavko vlade. Gosp. Pašić je okoli 12. ure prišel iz dvora v predsedništvo vlade. Vaš dopisnik se je razgovarjal z g. Pašićem in na njegovo vprašanje: »Ste li gosp. predsedniku predali ostavko vlade?«, je g. Pašić zmajal z glavo in dejal: »Videti čemo.«

Seja vlade.

Kralj ostavke še ni sprejel.

Beograd, 17. julija. Sinoči se je vršila v predsedništvu vlade seja vlade in v ministrstvu notranjih del seja ekonomskega finančnega komiteja ministrov. Na konferenci vlade je bila sklenjena ostavka vlade, ki naj se izvrši še danes, tako da se bo takoj lahko pričelo z razvojem krize. Na seji ekonomskega finančnega komiteja so razpravljali o tekočih resorčnih vprašanjih finančnega značaja. Največ pa so na tej seji govorili o izvedbi trgovinske pogodbe z Italijo.

Beograd, 17. julija. Seja vlade, ki se je pričela ob 12. uri, je bila končana ob 1. uri popoldne. Seja vlade so prisostvovali vsi ministri in državni podtajniki. Na seji je g. Pašić podrobno referiral o svoji avdijenci pri kralju. Pašić je razložil kralju celokupno politično situacijo in konstatiral, da je edini izhod iz sedanje latentne krize apel na narod. Današnja vlada želi, da se prekine tako stanje in da se reši situacija z volitvami ali s kako drugo kombinacijo. Gosp. Pašić je podal pri tej priliki ostavko vlade. Motiviral jo je s tem, da se bo kralj mogel neovirano posvetovati s posameznimi politikmi. Kakor zadnjič, tako tudi danes kralj ostavke ni sprejel, ker želi poprej slišati mnenje predsednika skupščine g. Ljube Jovanovića. Gosp. Pašiću je kralj odgovoril, da naj se Pašić še enkrat posvetuje s svojimi ministri in da naj skuša najti kako drugo kombinacijo, ki ne bi bila volitve in da ga naj potem o tem obvesti. Po tem referatu, ki ga je podal g. Pašić, je vlada raz-

motirala položaj. Ker je kombinacija o koncentracijski vladi nemogoča, ne- vtralne vlade pa vlada ne sprejme, kajti to bi bil odstop od parlamentarnih načel, so edini izhod iz situacije nove volitve. V tem smislu mora g. Pašić poročati na prihodnji avdijenci. Trdijo, da bo še popoldne po avdijenci pred- sednika narodne skupščine g. Ljube Jovanovića tudi Pašić ponovno sprejel v avdijenco. Dasiravno ostavka vlade formalno še ni sprejeta, je nastopila v vseh političnih krogih velika živahnost in z nestrpnostjo pričakujejo dogodkov tekom današnjega dne.

Beograd, 17. julija. Ministrski predsednik g. Pašić je na seji ministrskega sveta referiral o svojem razgovoru s krono. Odločeno je, da bo takoj sklicana seja radikalnega kluba. Pred- sednik radikalnega kluba je takoj obve- stil vse radikalne poslance, naj pridejo v Beograd. Seja radikalnega kluba je potrebna tako radi rešavanja krize, kakor tudi radi eventualne določitve osebnosti za volilno vlado.

Beograd, 17. julija. Po odhodu g. Pašića iz dvora se je pričela seja ministrskega sveta, ki še traja. Vaš dopisnik je imel priliko razgovarjati se z več ministri, ki so mu izjavili, da je g. Pašić podal kralju ostavko vlade, ali da ni še gotovo, če je kralj ostavko sprejel. V vsakem slučaju je aktualno vprašanje o ostavki vlade. Kriza je otvorjena. Predsednik Narodne skupščine, g. Ljuba Jovanović bo posetil popoldne kralja, da kralj čuje njegovo mišljenje o situaciji.

Povratak dr. Ninčiča v Beograd.

Beograd, 17. julija. Zjutraj je prispel v Beograd naš zunanji minister g. Ninčič. Gosp. Ninčič je okoli 12. ure prišel na sejo vlade in je takoj podal kratek referat o rezultatih konference Male antante v Pragi kakor tudi o svojih razgovorih z avstrijskim državnim kanclarjem dr. Seiplom. Potem pa je g. Ninčič odšel v avdijenco h kralju in se je mudil tam eno uro in en četrt. Gosp. Ninčič je kralja podrobno obve- stil o vseh vprašanjih, ki so se prete- sala na sestankih ministrov zunanjih zadev Male antante. Danes popoldne ali jutri zjutraj bo g. Ninčič sprejel za- stopnike tiska, ki jim bo dal obširen ekspozé o konferenci Male antante ter svojih pogajanjih z dr. Seiplom in o londonski konferenci.

PARASTOS ZA RUSKIM CARJEM NIKOLAJEM II.

Beograd, 17. julija. Danes ob 9. uri popoldne se je vršil v saborni cerkvi parastos ob priliki 600 letnice spomina smrti ruskega carja Nikola-ja II. Cerkvenim svečanostim, ki jih je opravil sam patrijarh Dimitrije, so prisostvovali predstavniki dvora in vlade, več politikov zlasti radikalov, ruska kolonija, ter mnogo drugih ugled- nih oseb.

ratov. Zato dozorevajo uspehi mlade države tako počasi, zato se godi vse s tako neverjetnim trenjem na vsaki po- sameznosti udeleženi sil. Ni ne dobro, kar se prodaja pod nazivom taylorizma, vseeno pa smo ga silno potrebni, poseb- no v nastajajoči dobi naše gospodarske rekonvalescence, ki obeta biti dolga in pa težavna. Ves uspeh v tej dobi bo od- višen od čim najracionalnejše uporabe teh skromnih obratnih sredstev, ki jih imamo.

Romunska vlada pred demisijo.

Beograd, 17. julija. Iz Bukarešte javljajo, da je kriza vlade Bratianu-ja neizogibna. Amerikanski poslanik je v znak protesta zapustil Bukarešto radi sprejetja novega zakona o delavcih. Poslanik se ne bo več vrnil v Romuni-jo, dokler ne pride nova vlada.

Angleški poslanik je predlagal, da naj zapuste Romunijo francoski, angleški, amerikanski, holandski in belgijski poslanik v znak protesta. Francija še ni pristala na to. Romunska vlada ponuja francoski vladi koncesije, če pri- drži svojega ministra v Bukarešti, kajti če odide francoski poslanik, bo odšel tudi ves diplomatski zbor in vlada Brat-ianu-ja mora pasti.

KRALJ POSETI RIM.

Beograd, 17. julija. Beograjski politični krogi so večeraj trdili, da bo Njegovo Veličanstvo kralj po rešenju krize septembra meseca posetil Rim in pri tej priliki oficijelno posetil ita-lijanskega kralja.

NOVI GRŠKI POSLANIK V BEOGRADU.

Beograd, 17. julija. Grška vlada je postavila novega polnomočnega mi- nistra na našem dvoru g. Cemadosa, ki bo prišel iz Washingtona. Dosedanji grški minister Manvrudi, ki je bil na našem dvoru 5 let, odide v Moskvo.

AMNESTIJA RADOŠLAVOVH MINISTROV V BOLGARIJI.

Beograd, 17. julija. Po vesteh iz Sofije je bila v bolgarskem parla- mentu večeraj burna debata povodom zakona o amnestiji ministrov bivšega kabineta Radošlavova. Jutri se bo de- bata končala in zakon definitivno spre- jel. Vsi ministri tega kabineta bodo amnestirani.

Prvi dan razpleta krize.

Jovanović je pozvan na dvor. — Tudi g. Pašić se je prijavil v avdijenco.

Beograd, 17. julija. Politična si- tuacija v Beogradu je popolnoma oži- vela. V vseh političnih krogih je veliko zanimanje za razvoj situacije. Vladni in opozicijski krogi so v Beogradu, posebno številno so zbrani kleri- kalci. V vladnih krogih vlada veliko razburjenje. Pričakujejo skorajšnji raz- plet krize. Do tega momenta ministrski predsednik g. Pašić še ni podal ostavke vlade, niti se ni zgodil kak važen po- litičen dogodek v smislu rešenja kri- ze. Splošno mnenje je, da kriza ne bo trajala le kratek čas, kakor se je pri- čakovalo.

Beograd, 17. julija. Njegovo Ve- ličanstvo kralj ni sprejel večeraj nikogar v avdijenco, marveč je cel dan počival. Sinoči je kralj odšel na izprehod v

Topčider, prav tako tudi g. Pašić, ah se nista srečala. Kralj je pozval za da- nes ob 11. uri popoldne v avdijenco predsednika narodne skupščine gosp. Ljubo Jovanovića, za 12. uro pa se je prijavil v avdijenco g. Pašić. Po konča- nih avdijencah se bo vršila seja vlade in medtem bo podana ostavka vlade. Radikalni ministri so izjavili vašemu dopisniku, da je ostavka vlade neiz- ogibna, da bi se dobil volilni mandat. Dalje priznavajo ministri, da kriza vla- de ne bo trajala le kratek čas, kakor so mislili, toda vendar ne zelo dolgo. Vse se bo izvršilo že v tem mesecu, morda še do 25. julija. Po ostavki se bo pričelo ponovno z raznimi kombina- cijami, dokler se iste ne izčrpa, a na koncu bo odredjena volilna vlada.

Priprave opozicije v Beogradu.

Beograd, 17. julija. Večeraj po- poldne so se v klubu nadaljevale kon- ference klerikalnega kluba. V Beograd je prišlo okrog 15 klerikalnih poslan- cev. Gosp. Korošec ni mogel v tem momentu priti v Beograd. Največ so razpravljali o stališču, ki ga naj za- vzame klerikalni klub ob priliki razvoja tekoče krize in prav tako, kakor urad- no objavljajo, o teroru, ki ga izvajajo oblasti v Sloveniji in o merah, ki jih je treba podvzeti proti teroru, ki ga iz- vaja dr. Žerjav v Sloveniji.

Beograd, 17. julija. Gosp. Davi- dovič je izjavil vašemu dopisniku, da zvečer dospeta gg. Spaho in Predavec. Takoj po njunem prihodu je sklicana seja opozicijskega bloka. Opozicio- nalni blok bo s to sejo pričel svojo akcijo. Gosp. Davidović je danes kon- feriral z gg. Korošcem in Jovanovi- cem. V Beogradu je veliko število opo- zicijskih poslancev. Jutri se priča- kuje seja vseh poslanskih klubov.

Beograd, 17. julija. Večeraj po- poldne je dr. Korošec pozval v Beo- grad ostale predstavnike opozicije gg. Spaho in Mačka. Njihov prihod priča- kujejo danes zvečer ali pa jutri zjutraj.

Beograd, 17. julija. Politični krogi pričakujejo, da se bo danes pri- čelo z energičnim reševanjem krize. V Beograd je prispelo nekoliko opozici- jonalnih poslancev. Tudi vsi zemljo-

radniki so zbrani in so pričeli s svojimi konferencami v klubu. V Beogradu so tudi poslanci demokratske stranke in člani glavnega odbora, ki so lineli danes popoldne sejo. Opozicija se na- deja, da bo kriza rešena v zelo kratkem času, morda še do nedelje v tem slu- čaju, ako bi se intenzivno pričelo s konzultacijami še tekom današnjega dne.

KOROŠEC IN KOMUNISTI.

Beograd, 17. julija. Poleg ob- tožbe proti Radiću radi zveze s komu- nisti prav tako radikali obtožujejo dr. Korošca, ki v poslednjem času podpira komuniste v Sloveniji. Sedaj, ko je za- branjena nezavisna delavska stranka Jugoslavije, mora g. Korošec opustiti zveze s komunisti, da se ne bo pod- vzelo proti njemu istih mer, ki se na- meravajo predvzeti proti Radiću.

SEJA GLAVNEGA ODBORA DEMOKRATSKO-KOMUNISTIČNE STRANKE.

Davidović ima proste roke. Beograd, 17. julija. Danes se vrši seja plenuma glavnega odbora demo- kratske stranke. Govorilo se je o situa- ciji. Glavni odbor je na koncu dal g. Davidoviću popolnoma proste roke glede njegovega postopanja napram opoziciji, vladi, v dvoru in sploh v vseh političnih vprašanjih.

SESTANEK POPOLARSKIH TAJNIKOV V RIMU.

Rim, 17. julija. Na večerajšnjem se- stanku pokrajinskih tajnikov popolar- ske stranke je politični tajnik De Gas- pari imel govor, v katerem je predložil kako so se vršila vsa stremjenja za sodelovanje stranke v vladi. Vsi po- skusi vlade, da bi opozicija zavrgla svoje stališče, so se popolnoma pone- srečili. Govornik je poudaril, kako je treba v sedanjem položaju delovati in zavzel pozicije avtonomije in inicija- tive. Treba je izpopolnjevati duševno pripravo države. Posebno pa je De Gas- pari govoril o možnosti skupnega na- stopanja popolarov s socialisti. Ta na- stop političnega tajnika je našel seveda pri italijanskih listih odobravanje, ako- ravno so se ugibanja nekaterih listov še pred tem sestankom izkazala za pravilna. Tako piše »Nuovo Paese«: Znano je bilo že predvečerašnjim, da se bo sestal glavni svet popolarske stranke ter skušal postaviti temelje za zvezo s socialisti, ki naj bi doživela svoj krst pri volitvah in se potem raz- vila do stopnje, da bi lahko prevzela vlado, kakor je bil o tem govor na in- tervjuu Turratija z Don Sturkovim glasilom.

Današnji »Popolo d'Italia« kliče De Gasparija na realna tla ter ugotavlja, da je govornik pustil na stran vse stranke opozicije razen unitarcev. K njegovemu govoru pripominja ome- njeni list, da De Gasparijev načrt stre- mi po dosedanja fašistovski vladi, me- sto katere bi vstopila vladna stranka na temelju popolarske unitarske zveze. To je načrt, zaključuje glasilo mi- nistrskega predsednika, napravljen brez krčmarja.

SKLEPI REPARACIJSKE KOMISIJE.

London, 17. julija. V London so prispeli sklepi reparacijske komisije v Parizu glede izvedbe Dawesovega na- črta. Reparacijska komisija zahteva sledeče:

1. Nemčija mora izročiti obligacije vsem onim društvom, kakor to zahteva Dawesov načrt.
2. Osnovati se ima zlata notna ban- ka in izdajati polnovreden denar.
3. Ustanoviti se ima društvo za raz- širjenje železnic.
4. Popolno plasiranje posojila v vi- šini 800 zlatih mark.

KONVENCIJA O ŽIVINSKI KUGI ITALIJO.

Beograd, 17. julija. Med našo in italijansko delegacijo je prišlo do spo- razuma v vprašanju glede vzajemnega preprečenja živinskih kužnih bolezni.

»NAPREDOVANJE« PREISKAVE V MATTEOTTIJEVEM UMORU.

Rim, 17. julija. Zagotavlja se, da bo nadaljeval preiskovalni sodnik pre- iskavo o usodi trupla Matteottija. Na- vedbe v anonimnih pisnih niso prin- ale do sedaj nobenega uspeha.

Borzna poročila.

Beograd, 17. julija. New York 83.75, Pariz 435-438, London 366.75-368. Milan 362, Praga 249.25-249.50, Curih 1524, Dunaj 1184-1187.5, Amsterdam 3180, Bruselj 385.
Curih, 17. julija. Beograd 645 (de- nar), Pariz 28.35, New York 548-550, Lon- don 24 (denar), Praga 1625, Dunaj 0.007750, Trst 23.67 (denar).
Trst, 17. julija. (Predborza.) Beograd 27.475-2755, London 131-151, New York 23.10-23.20, Pariz 68.40-68.80, Dunaj 830, Curih 423-424.5.

Londonska konferenca.

Ena najpomembnejših konferenc je bila v sredo otvorjena v Londonu. Konferenca, ki bo odločila ali bo obveljala v Evropi načelo demokracije ali pa bo Evropa še naprej razburjala možnost vojne in sicer grozovitost vojne, kakor pa je bila svetovna.

Nasprotja so velika, toda velika je tudi dobra volja in ta daje upanje, da bo dosežen sporazum in da bo demokracija zmaga. Predvsem pa s sme to upati vsled udeležbe Amerike. Amerika ima čisto določen program. Dawesovo poročilo je treba sprejeti v celoti in v vseh podrobnostih. Kar ni v Dawesovem načrtu, o tem se ne sme razpravljati in nobenega vprašanja, ki je v načrtu omenjeno, se ne sme izločiti. Dawesov načrt je kratkoma ameriški program za londonsko konferenco.

Od Dawesovega načrta sta najbolj prizadeti Francija in Nemčija, prva kot glavni upnik, druga pa kot dolжник. V Nemčiji ko tudi v Franciji so močni nasprotniki sporazuma med obema narodoma in zato imata Herriot ko Marx nad vse težavno stališče, pa čeprav je

volja obeh dobra. Obema v podporo pa je Amerika. Brez ameriške denarne pomoči je gospodarska obnova Nemčije nemogoča, ameriške pomoči pa ni brez popolnega sprejema Dawesovega načrta. Pa tudi Francija ne more prezirati imenja Amerike. Ameriški jezik je zadnjič rešila samo Amerika in ona ga more vsak čas zrušiti.

Če ne pride do sporazuma med Nemčijo in Francijo, potem je Evropa na pragu nevarnih dogodkov. To je vzrok, da je sklical Mac Donald Londonsko konferenco. Prava demokracija odklanja krvave dogodke in zato vidimo, kako skušata Herriot in Mac Donald s skrajno popustljivostjo in z največjim samozatajevanjem osigurati uspeh londonske konference.

Delo Herriota in Mac Donalda je Londonska konferenca in v interesu demokracije je želiti, da bo imelo njihovo delo popoln uspeh in da se prične z londonsko konferenco za človeštvo nova doba, doba bratrskega sožitja vseh narodov.

Moža londonske konference.

HERRIOT.

MAC DONALD.

Izjave Herriota.

Zastopnik Reuterjevega urada, ki je potoval skupno s Herriotom v London, je dejal, da se je Herriot naravnost pedantično bal, podati kakšne izjave, ki bi mogle količkaj slabo uplivati na potek Londonske konference. Med drugim je Herriot izjavil:

»Lahko si je predstaviti, kako neumestno bi bilo, če bi hotel sedaj govoriti o podrobnostih Londonske konference. Srečen sem, da se moremo sestati pod pogoji, ki so podobni temu krasnemu vremenu, ki mora vzbuditi samo najboljše nade. Osnovno dejstvo je, da so Angleži, Italijani, Francozi in Belgijci popolnoma prožeti prepričanja, da je mirna in hitra rešitev sedanjega problema nujno potrebna. Prihajam v najboljši veri, da bodo stopili življenjski problemi evropske obnovitve kot posledica naših posvetovanj v Londonu v novo fazo. Zelo visoko cenim pisavo časopisja, ki meni, da bodo vodilni državni prizadeletki dežel storiili vse, da bo končno naša skupna želja, ki je za Evropo in ves svet tako važna, tudi uresničena. Vsi hočemo, da bodo posvetovanja čim prej končana in da bo Dawesovo poročilo čim prej uveljavljeno. Zelo sem hvaležen Mac Donaldu za njegova očitna prizadevanja, da razume težave francoske vlade in da jim skuša ustreči.

OTVORITEV KONFERENCE.

V sredo ob enajstih dopoldne je otvoril Macdonald londonsko konferenco. Izjavil je, da se bo konferenca pečala samo z izvedbo Dawesovega na-

črta. Pred vsem bo šlo za obnovo finančne in gospodarske enote Nemčije in pa za določitev jamstev onim, ki bodo podpisali nemško posojilo. Ameriški poslanik je izjavil, da Amerika sicer ni podpisala Versajske pogodbe, da pa sodeluje v interesu miru na londonski konferenci. Podpora svojih držav sta obljubila italijanski in belgijski zastopnik. Nato je bil izvoljen za predsednika konference Macdonald. O poteku se bodo dnevno izdali komunikacije. Izvoje bodo posebne komisije za razmotrivanje posameznih vprašanj. Vsaka komisija bo štela po štiri člane od vsake velesile in po dva zastopnika Jugoslavije, Grške, Portugalske in Rumunije.

Pogoji Amerike.

V parlamentarnih krogih se govori, da bo poskusila francoska delegacija spraviti na razgovor tudi vprašanje medzaveznih dolgov. Angleška vlada odklanja slejkoprej vsako diskusijo o tem vprašanju. Zastopnik Združenih držav, poslanik Kelop, pa je celo izjavil, da zapusti takoj konferenco, kakor hitro bi se pričelo z obravnavo medzaveznih dolgov.

Iz dobro poučenih krogov se trdi, da bo zastopal Kelop stališče, da gre obveznostim iz zunanjega posojila Nemčiji prvenstvo pred vsemi reparacijskimi dajatvami. Če ne bi bilo to doseženo, potem se Amerika ne bi mogla udeležiti posojila. Pričakujejo, da bo Francija proti temu stališču protestirala. Finančni izgledi za plasiranje nemškega posojila so v Londonu ugodni;

Rusija in Turčija.

Rusko - turški odnosi so bili pravzaprav vedno napeti. Posebno pa se je razmerje poslabšalo v zadnjem času in danes ni nič manj zaostreno ko vprašanje Besarabije ali Turkestana in nič manj važno od angleško ruskih pregovorov.

Posebno se to opaža v Zakavkazju. Sovjetska vlada zbira svoje oborožene sile Zakavkazju v Armeniji. V Batumu se z vso naglico utrjuje stare trdnjave. Turki delajo isto. Na rusko-turški meji grade pod vodstvom nemških inženirjev najmodernejšo utrdbo. V vseh večjih krajih Anatolije se z največjo vneto urijo novinci, da bi bili pripravljeni za vsak slučaj.

Davno je že jasno, da so stopili sovjetsko - turški odnosi v novo fazo da je konec starega prijateljstva. Dokler Turki še niso imeli Carigrada, dokler je vezalo Turke in Ruse isto nasprotje do evropskih velesil, so imeli Turki vzrok, da so iskali sovjetsko zavezništvo. Z osvobojenjem Carigrada pa je nastopilo staro nasprotje in Turčija se je povrnila k svoji prejšnji rusofobski politiki. Tako se je pojavila vnovič že skoraj pozabljena rivaliteta Rusije in Turčije za prvenstvo v Zakavkazju. Položaj sovetov se je med tem precej poslabšal. Dokler so bili sovjeti v zvezi s Kemal pašo, so se mogli predstavljati mohamedancem kot prave prijatelje Turkov. Danes je ta argument odpadel.

Poleg tega so dobili sovjeti še drugega nasprotnika. Zaradi mosulskega vprašanja je Anglija v hudem boju s Turki. Da bi odvrnila Turke od tega vprašanja jim je namignila, da bi se mogla pridobiti nadomestila v Zakavkazju. Turki so temu migu radi sledili, ker lažja je borba s sovjetsko Rusijo, kakor pa z Anglijo.

Zato so Turki v zadnjem času razvili vseturško agitacijo. Ta agitacija ima uspeh in komunistični listi Zakavkazja že opozarjajo na nevarnost vseturškega gibanja. Tako pravi zakavkaski »Zarja vzhoda«: Zakavkaski proletarijat pazno gleda na mejo in je na straži. Angleški imperijalizem se pripravlja, da bi pripravil v Zakavkazju drugi Turkestan.

V Moskvi so v splošnem zelo ravnodušni proti izgubam, ki jih je doživela Rusija na svojih mejah. Drugače pa gledajo na izgube gruzinski in armenski komunisti, da jih tako imenujemo, ki so že opetovano izjavili, da ne morejo biti ravnodušni k izgubam, katere je pretrpela gruzinska in armenska oblast z brestlitovskim in karskim mirom, ki je prisodil Turčiji znaten del ruske Armenije s 600.000 prebivalci.

Posebna komisija, obstoječa iz vojaških strokovnjakov in predstavitev kavkaskih komunistične stranke je pregledala rusko turško mejo. Po svojem povratku v Tiflis je poslala ta komisija Revolucionarnemu vojnemu svetu, glavnemu štabu in političnemu oddelku obširno poročilo o razmerah na rusko - turški meji. Osnovni ton tega poročila je bil: Vsled izgube Karsa in Ardagana je sedanja meja za Rusijo brez vsake strateške vrednosti. Južna Armenija je napadu popolnoma odprta. Zato smatra komisija za skrajno potrebno, da se zopet postavi vprašanje o vrnitvi od Turkov ugrabljenih dežel. Vseeno, ali se to z izvrši mirnim ali pa nasilnim potom. Pri tem pa se še posebej poudarja, da je treba zopet osvojiti Erzerum, ker bi šele na ta način bilo Zakavkazje popolnoma zavarovano.

Nad vse zanimivo je, kako bo Moskva odgovorila na ta predlog. Zakavkaski komunisti so mnenja, da se morejo prav tako boriti za neodvisnost Zakavkazja, kakor se naj bi borili za Besarabijo. Če velja za Besarabijo nacionalno stališče, naj velja tudi za Zakavkazje!

Francija in priznanje Rusije.

Neverjetno ostri nastop zmagovalcev pri zadnjih volitvah v Franciji proti predsedniku francoske republike Millerandu je pripisovati v prvi vrsti njegovi rusofobski politiki. Z njegovo odstranitvijo so hoteli izgladiti francoski socialisti pot priznanju Rusije, kajti to priznanje je bila programna točka levčarskega kartela pri volitvah. Francija v zadnji dobici sicer že dalj časa ni odklanjala možnosti priznanja sovjetske Rusije, samo mudilo se ji ni s tem nikamor. Hotela je počakati, kaj bodo storile v tem pogledu druge velike države. To čakanje so razumeli socialisti kot odklanjanje priznanja Rusije in so porabili priznanje za svoje volilno geslo, ki jim je olajšalo zmago.

Danes je razpoloženje v Franciji namram Rusiji že precej drugačno, kakor je bilo in to ne samo v krogih levčarskega bloka, temveč tudi pri drugih skupinah. Čuti je prav mnogo zahtev, da se prizna sovjetska Rusija in se ta zahteva tudi najrazličnejše argumentira. Velik del pa je edin v tem, da je bilo odlašanje priznanja in čakanje velika diplomatska pogreška, ki sta jo znali izkoristiti Anglija in Italija.

Kritike stanja v sovjetski Rusiji te zahteve po njenem priznanju ne zadržujejo. Seveda so najhuja ovira priznanja stari dolгови, ki jih Rusija neče priznati. Ta točka bo še dolgo v splošni svetovni politiki gleda Rusije; zdi pa se, da Rusija ne bo odjenjala, vsaj ne popolnoma, da pa bo, prej ali slej, vendarle prodrla. Trajno se te ogromne države nikakor ne bo moglo izločevati iz evropske in svetovne politične življenja, kajti ko se Rusija dovoli okrepiti, se bo uveljavila sama in to uveljavljenje bo za vse odklanjanje prej bridko, kot pa veselo!

Velika ovira priznanja sovjetske Rusije je tudi današnje pravno stanje v Rusiji. Razredna samovoljnost, ki vlada celo v najvišjih sovjetskih sodiščih, nikakor ne more v drugih državah vzbujati potrebnega zaupanja do Rusije. Enako je tudi z rusko diplomacijo, ki je izgradila bizantinske diplomatske metode do popolnosti.

Položaj dela v Moskvi.

Brezposelnost raste v Moskvi stalno. Po podatkih borze dela je v Moskvi 175.000 brezposelnih. To število pa je očitno prenizko, ker se velik del brezposelnih sploh ne prijavlja, kajti službe itak ne dobi. Komunistična »Ekonomičeskaja Žizn« je mnenja, da je v Moskvi preko 300.000 brezposelnih, po podatkih narodnega komisariata dela pa je v Moskvi celo 450.000 brezposelnih ali 40 odstotkov vsega prebivalstva.

Od vseh brezposelnih je v največjem položaju inteligenca. Med umstvenimi delavci znaša število brezposelnih celo 45 odstotkov. Duševno delo ni bilo nikdar pri komunistih visoko v čislju. Vedno jim je bil inteligentni umsljiv in vsi streljaji gospodarstva so najprej in v prvi vrsti zadeli sovjetskega uradnika. Tako tudi sedaj, ko se govori po sovjetskih krogih, da je treba prirediti štetit. Pod tem geslom so bile znane sovjetskim uslužbenecem mestoma plače za 60 odstotkov. Nato je prišla redukcija. Ta je zopet zadela v prvi vrsti srednje uslužbence. Ni pa se skoraj niti dotaknili dražih specov (specialistov).

Da postane kdo specialist, ni potrebno posebnega znanja. Glavno so dobre zveze z uplivnim komunističnim voditeljem. Samo najbolj važna mesta so v rokah resničnih specialistov. Toda ti so pod tako strogim nadzorom, da so lahko komunisti brez skrbi.

Govore, da se je redukcija izvršila iz finančnih razlogov. Pa to je popolnoma neresnično. Zakaj, kolikor uslužbenec je bilo reduciranih, toliko specialistov je bilo na novo nastavljenih. Plačani pa so dobro samo specialisti.

V svrhu zaščite svojih interesov imajo uslužbenci svoje strokovne zveze. Ker so pa te popolnoma politične, se morajo v vsem podrediti stranki. Strokovne zveze so zato brezpomembne.

Brezmoč strokovnih zvez se je pred kratkim jasno pokazala na konferenci predsednikov mestnih odborov, ki je bila aprila meseca. Večjo razburjenost je povzročilo poročilo predstavitelja jetniških paznikov. Tožili je, da je plača tako nizka, da se z njo živeti komaj pol meseca. Žene delajo zato dnevna dela po uradih, toda plače dostikrat niti ne dobe.

Predstavitev trgovskih pomočnikov je tožila, da v državnih podjetjih ne velja osemurnik. Ko se trgovine zapro, morajo pospravljati in tako delajo navadno po deset in tudi več ur. Na vse pritožbe pa je odgovoril predsednik strokovne zveze s samimi frazami, da so vsi spoznali, da ni rešitve. V državnih podjetjih je vsaka pomoč izključena in zato se čuti sovjetski uslužbenec kot pravi suženj.

ekloge in elegije v nekoliko raskavem slogu toda z genijalno lahkoto in je vanje vpletal verze starih, kadarkoli je le nanesla prička. Z množico je obiskal grob krščanskih zakoncev in je občudoval rožin grm, ki je cvetel nad obema gomilama. In ker je bil pobožen po svoje, je v tem spoznal nebeško znamenje. Toda ta čudež je on pripisoval svojim bogovom in prav nič ni dvomil, da je šipek vzcvetel po Erosovi volji.

»Ubozga Skolastika«, je dejal, »ki je sedaj je prazna senca, obžaluje čase ljubezni in zamuje radosti. Rože, ki rastejo iz nje in govore za njo, nam pravijo: Ljubite se vi, ki živite. Ta čudež nas uč, da uživamo radosti življenja, dokler je še čas.

Tako je premišljeval ta preprosti pagam. Na ta dogodke je on zložil elegijo, ki sem jo našel po največji sreči v javni knjižnici v Tarasconu in sicer na platnicah biblije iz XI stoletja, ki ima poznavanje: Michel Charles, P. n. 7439 17 bis. Dragocena listina, katere doslej ni opazil še noben učenjak, ne šteje nič manj kakor štiriinosemdeset stic v merovinski, precej čitljivi pisavi. Je iz VII. stoletja. Tekst začneja z besedami:

»Nunc piget; et quo eris, quod non aut ista voluntas Tunc fuit...

In konca s temi:

Stringamus moesti carminis obsequio. Takoj ko bom prebral, bom objavil celoten tekst. In prav nič ni dvomim o tem, da bo g. Léopold Delide predložil to imenitno listino Akademiji.

Toda vse to, kakor rečeno, ne govori proti priznanju Rusije. Senator de Monzie pravi v neki svoji razpravi, da priznanje Rusije ne pomeni nikakega pobratenja, ne involvira nobene, moralne vezi s to državo, temveč samo graduelen stik, ki bi mogel prinesiti ruski kulturi znatnih koristi.

Tudi med francoskimi industrijci se je pojavila močna struja, ki zahteva priznanje sovjetske Rusije. Comte de Gueydon navaja, da je gospodarska evolucija sovjetskega režima danes že toliko napredovala, da je postala mogoča nova zveza z Rusijo. Delo in kapital uživata tamkaj že zopet nekaj svobode gibanja. Pravna negotovost, vrzeli v civilni in kazenski zakonodaji pa se bodo sčasoma še izpopolnile. Glede privatnih terjatev je de Gueydon mnenja, da bi se našel izhod, morda v obliki koncesij ali podobno, kakor je že svoj čas predlagal Litvinov.

Tudi močni argumenti z znanstvenega polja so se pojavili v Franciji za priznanje sovjetske Rusije. Po podatkih, ki so jih prejeli razni francoski, belgijski in drugi znanstveniki, so dosegli obsežne študije ruskih učenjakov v Rusiji, tako v Petrogradu in Moskvi, prav fenomenalne uspehe: štiti na polju fizike. Te iznajdbe bi mogle silno uplivati na vse gospodarsko življenje na svetu. Rusko strokovno literaturo bi bile pa treba prevesti v jezik, ki je znanstvenikom pristopnejši; to pa se da doseči po izjavi nekaterih francoskih in belgijskih znanstvenikov le potom političnih zvez med obema državama.

Vsi našeti in še cela kopa drugih argumentov, ki jih navajajo v Franciji za priznanje Rusije, so brez dvoma zelo važni; toda Herriotova vlada bo imela vseeno še velike težave, predno bo mogla uresničiti te zahteve. Mogoče je ena izmed veljavih zaprek ravno obnašanje Rusije same. Njeno časopisje se izraža napram vsem pomislekom in napram vsem zahtevam, da naj se pred priznanjem popolnoma razčistijo polmi, skoro malo preveč osorno. Ta razvoj dogodkov je na ta način sicer oviran, ne pa onemogočen.

Politične vesti.

— Orjuna na Madžarskem. Iz Sv. Andree pri Budapešti javljajo, da so madžarske policijske oblasti odkrile tajno organizacijo Orjune, katere člani so bili najuglednejši tamošnji Srbi s škofom Jurjem Zubkovičem na čelu. Dosedaj je policija aretirala osem Srbov, proti škofu Zubkoviču pa se vodi preiskava. Kakor se poroča, je policija tudi izsledila glasilo tajne Orjune, list »Principe«. Madžarske oblasti so poslale v Sv. Andrej posebno preiskovalno komisijo.

— Govor nemškega kanclerja dr. Marxa, ki ga je priobčil pred par dnevi naš list v brozjavni poročilih, so seveda povsod, zlasti pa v Franciji, različno komentirali. »Temps« pravi, da more Francija v Marxovem govoru izražena načela sprejeti mirne duše, kar je z nekaterimi odredbami že pokazala.

— Francoska delegacija za konferenco v Londonu je bila sprva določena na 40 oseb. To število pa se je zdelo Herriotu preveliko in je zato reduciraj francosko delegacijo na 30 oseb, da bi bila ta delegacija v razmerju z delegacijami drugih držav.

— Anglijo bodo zastopali na seji Zveze narodov: ministri predsednik Macdonald, lord Parmoor-Henderson in profesor Gilbert Murray.

— Krvavi boj za San Paolo. Kakor se poroča iz Santosa, so bili zadnji boji za San Paolo posebno krvavi. Število padlih vojakov in civilistov se čeni na 3000. Veliki hotel »Esplanada«, ki je bil pretvorjen v bolnišnico, je poln ranjencev. Begunci poročajo, da je bilo 600 vladnih vojakov, ki so odšli proti San Paulu, od vstašev pobitih. Število upornikov, ki brantjo San Paolo, se čeni na 35.000, medtem ko štejejo zvezne čete samo 24.000 mož. Iz Londona se poroča, da obstrljujejo vladne čete se naprej San Paolo. Argentinske vesti pa javljajo, da so se uporniki približali Santosu že na sto kilometrov.

— Optimizem v Bruslju. V ponedeljek je bila pod predsedstvom Theunisa seja belgijskega ministrskega sveta. Na seji se je razpravljalo o londonski konferenci. V političnih krogih prevladuje optimizem. Sodi, da bo londonska konferenca v desetih dneh zaključena. Na banketu ob priliki francoskega narodnega praznika je dejal francoski poslanik: »Jutri bo v Londonu dosežena v ozračju vzročne zaupanja nova etapa h končnemu trumfu pravice. Imamo zaupanje in ostanimo tesno združeni!«

— Vprašanje Jubaland. Včeraj sta podpisala v Londonu angleški ministri predsednik Macdonald in pa italijanski poslanik v Londonu della Torretta končno pogodbo o odstopitvi Jubaland.

— Silne poplave na Kitajskem. V treh kitajskih provincah je silno naraslo vodovje ter poplavlja pokrajine. Več sto tisoč ljudi je pod vodo. Poginilo je nekaj tisoč ljudi. Povodeni je ogrožala tudi Peking, vendar je vojaštvo preprečilo katastrofo. Peking je popolnoma odrezan od ostalega sveta.

— Poljski zunanji minister grof Zamolski je podal včeraj, v sredo, svojo ostavko, ki je bila sprejeta. Njegovo mesto je bilo ponudeno poslancu Tugutu, ki pa je ponudbo odklonil.

— Avstrijski invalidi. V sredo dopoldne je zasedlo kakih 200 invalidov avstrijskega finančnega ministrstva. Vlada je pričela takoj pogajanja z invalidi ter se ji je posrečilo šele po dolgem trudu, da je odstranila invalide s finančnega ministrstva.

Slovanski svet.

Ustreljenja. Pred petrogradskim sodiščem so bili obsojeni na konfiskacijo vsega premoženja in smrt z ustreljenjem industrialci Bucker, Rittenberg in Suljkin, ker so s podkupovanjem ogrozili funkcioniranje sovjetskega aparata. Iz istega vzroka je bilo obsojenih 8 njihovih uslužbenec na konfiskacijo premoženja in osemletno ječo. V Jekaterinoslavu je končan proces proti takozvani »deveterici smrti«. Je to skupina, ki je bila obtožena banditizma in uboja. Dve osebi sta bili obsojeni na smrt z ustreljenjem, ostali pa na težko ječo. Stavke. Iz Smolenska poročajo: V Brjanskem industrijskem okraju so bili nezamislivi brezposelnih podavljani z oboroženimi silo. V masah so se izvršile aretacije. Vsi stavkajoči delavci so odnosedeni in izgnani. V delavskih okrajih so stacionirani vojaški oddelki.

An. France:

Skolastika.

V tistem času, to je v četrtem stoletju po Kristusu, je mladi Injuriosus, edini sin avvergniškega senatorja (tako so imenovali okrajne oblastnike) zaprosil za roko mlade deklice z imenom Skolastika, ki je bila edina hči nekega senatorja. Po poročnih svečanostih jo je odvedel v svojo hišo in delil z njo svojo posteljo. Toda ona je bila žalostna in le proti zidu obrnjena grenko jokala.

»Kaj te muči, povej mi, prosim te?« In ker je ona molčala, le pristavil: »Rotim te pri Jezusu Kristusu, Simu božjem, da mi obrazložiš vzroke tvoje žalosti.«

Tedaj se je ona obrnila k njemu. »Če bi se jokala vse dni svojega življenja,« je rekla, »ne bi imela dovolj solza, da bi ohladila svojo nezmerljivo bolest, ki napolnjuje moje srce. Sklenila sem, da obvarujem čisto to slabotno telo in da svoje devinstvo darujem Jezusu Kristusu. Jol, prejšnji, tako me je zapustil, da ne morem izpolniti tega, kar sem želela. O, dan, čigar zarje ne bi smela nikdar videti. In glej, sedaj sem ločena od svojega nebeskega ženina, ki mi je obljubil raj za doto, in sem postala soproga umrljivega človeka, in namesto nesmrtnih rož, ki bi morale krasiti moje glavo, jo kraste in oklepajo te že uvele rože, joji to telo, ki bi po četverni vdi Jagnejnovi, moralo odeti halo čistosti, nosi sedaj kot težko breme poročno oblika. Zakaj ni

bil prvi dan mojega življenja tudi zadnji. O, srečna, če bi prestopila prag smrti še predno sem izpila kapljico mleka; in če bi poljubil mojih dragih dolgih krasilj mojo krsto. Ko ti prožiš svoje roke proti meni, mislim na roke, ki so bile prebodene v rešenje sveta.

In ko je ona izgovorila te besede, je bradko plakala. Mladi mož pa ji je odgovoril mehko. »Najini starši, ki so med avvergničji bogati plemenitniki, so imeli samo eno hčer in samo enega sina. Zdržujli so naju, da bi ohranila njihov rod, iz strahu, da ne bi po njihovi smrti kak tujec dedoval za njima.

Skolastika pa mu je rekla: »Svet je ničev, bogastvo je ničevno in celo to življenje je ničevno. Kaj ni živel isto kot pričakovati smrti? Samo oni živijo, ki v nebeskem blaženstvu plelje luč in okušajo angelsko veselje povesti božje.«

V tem trenutku pa je Injuriosus obsjela milost in je vzkljnil: »O sladke in svetle besede! luč večnega življenja mi trepetja v očeh. Skolastika, če že hočeš držati svojo obljubo, bom tudi jaz ostal poleg tebe čist.«

Napol pomirjena in med smehom v solzah je dejala: »Injuriosus, težko je možu ženski privoliti kaj takega. Toda, če boš dopustil, da bova ostala brez madeža na tem svetu, bom s teboj delila doto, ki mi jo je obljubil moj ženin in gospod Jezus Kristus.«

On se je okrepil z znamenjem svetega križa in rekel: »Storil bom kar želiš.«

Podala sta si roke in zaspala.

In v naprej sta delila isto posteljo v brezprimerni čistosti. Po desetih letih skušnje je Skolastika umrla.

Po običaju tistega časa so jo nesli v cerkev v praznični obleki in z razkritim obrazom, med prepovedanjem psalmov in v spremstvu mnogih ljud.

Injuriosus je poklenklil poleg nje in z visokim glasom zaklical te besede:

»Zahvaljujem se ti, gospod Jezus, za moč, da sem mogel ohraniti tvoj zaklad nedotaknjen.«

Ob teh besedah se je mrtva dvignila na svoji mrtvaški postelji, se nasmehnila in mehko zašepetala: »Dragi moj, zakaj pripoveduješ, česar te ni nihče vprašal?«

Nato je zaspala večno spanje.

Injuriosus ji je kmalu sledil v smrti. Pokopali so ga ne daleč od nje v baziliki svetega Alifira. Ko je prvo noč tam počival, je čudežen rožni grm vzklik iz krste deviške neveste in s svojimi razcvetelnimi vejami pokrtil obdava grobova. Avvergniški duhovniki so v tem spoznali znamenje svetosti blaženega Injuriosusa in blažene Skolastike in so vernikom priporočili grobova v češčenje. Toda v tisti provinci so bili še pogani.

Eden od njih, z imenom Silvanus je častil vtilnske studence, obešal podobne na veje stare smreke in hranil na svojem ognjišču male flovnate podobke, ki so predstavljale sonce in boginje matere. Napol križi v vejevju je vrtil bog čuval na njegovim sadnim drevjem. V svoji starih dnevi se je Silvanus pečal z zlaganjem pesmi. Pisal je

CAUSA MISERABILIS
ali

IZ ŽIVLJENJA PEKOVSKEGA VAJENCA.

Matevž Robar je bil pekovski vajenec pri Ivanu Popoviču. Kot tak je oškodoval svojega mojstra za 4578 kron, oziroma za 1144 kron, ker je oškodovane pozneje pred obravnavo, znesek restringiral. Zgodilo se je to deloma na ta način, da je vajenec pri odjemalcih inkasirani denar poneveril, deloma pa je jedel v svrhu prodaje mu zaupane žemlje.

Zagovor. Nosil je žemlje čez hribe in doline tam okoli Poljskave pri Pragerskem. Pri mojstru je imel jako slabo hrano. Tudi pogojene plače po 600 kron mesečno ni dobival. Zato je bil večkrat hudo lačen, in ker je bil lačen, je včasih kako žemljo pojedel.

Predsednik: »Ampak za 300 kron žemelj na »enem zicu« pojest, je malo težko!«

Obtoženec: »To je bilo pa takrat, ko sem dau šuhe popraviti!«

Predsednik konstatira, da je mojster vajenca že prej enkrat orožnikom naznanil. Orožniki pa »gave« niso »dali napreje«, temveč so mojstra posvarili, naj da vajenca več jesti.

Priča Ivan Popovič izpove, da je bila pogojena samo prosta hrana, stanovanje in par čevljev na leto in drugega nič. Izrecno zanika, da bi bila pogojena kaka mesečna mezda. Pravi, da je vajenec nosil žemlje po hribih prostovoljno. »Po njegovem« je imel nositi samo po vaseh na ravneh. Ta »rajon« bi bil lahko obhodil do desetih ali enajstih dopoldne. »Ampak eno punco je

staknu, pol je pa zmeri tam tičov. Dostikrat ga do devetih zvečer ni bilo dom!« — Nazadnje je pri en gostilničar inkasirov 95 dinarjev, pa jo je hotu pobrisat. Pa sem ga še o pravem času na kolodvor ulev!« — Priča pokaže dolgo, težko čitljivo pismo, ki ga je »fantu« »punca« pisala in v katerem mu sporoča med drugim, da mu je našla drugo, boljše mesto, samo malo naj še potrpi. — Fant ni hotel potrpiti, temveč je hotel nemudoma odpotovati.

Državni pravdnik: »No, ali si slišal. — Če te celi dan ni bilo domov, potem si bil pač lahko lačen!«

Predsednik: »Imate še kaj povedati?«

Obtoženec: »Samo to, da k' sem pršu h gospodu, so mi obljubili 600 K na mesec. Druza nimam kaj povedat.«

Predsednik: »On pravi, da ne!«

Sodba: Kriv prestopka poneverbe po § 464 k. z.

Kazen: 1 mesec zapora, ki pa je prestopa, ker je Robar že več nego mesec dni v preiskovalnem zaporu.

Predsednik: »Domov boste šli.«

Robar: »Prosim, gspud, koko bom pa šu? — Dnarija nimam...«

Predsednik: »Naj se prestavi k policiji.«

Robar: »Nazaj na Pragersko bom šov. Pr totem mojstru na maram bit več. Čez pol leta bom pa frajšprehan. — Grem k drugmu.«

Predsednik: »K onemu, o katerem vam je punca pisala, da Vas čaka z odprtimi rokami?«

Državni pravdnik: »Kdo, majster ali punca?«

O veččah.

Večče ali divji ogenj, tudi slepi ogenj oziroma vedenec je prirodni pojav, ki je že marsikoga po nepotrebnem zaskrbel v prošlosti in sedanjosti. Že srednjeveški fiziki ga poznajo in nazivajo »ignis fatuus« t. j. »norčavi ogenj«, ogenj, ki ima ljudi za norca. Preprosti narod je več stoletij trepetal pred veččami in jih smatral za duhove, nesrečne duše, ki ne morejo najti prostora ne v nebesih, ne v peklu, ker so umrle nenaravne smrti. Mnogi so jih imeli za odposlanke peklenskega, ki se jih pa ne da pregnati z molitvijo, temveč z drznimi kletvinami. Sem in tja se jim je pripisovalo tudi razne zločine, v splošnem je bil strah pred njimi velikanski.

Dandanes je pa že precej drugače. Stari očanci in že bolj prilene žene vedo sicer še precej in mladini skrivnostno pripovedujejo, toda ta jim ne verjame, ker sama ne doživlja ničesar. Večče so postale namreč kar naenkrat silno redke. Pognala jih je večja izobrazba ljudstva. Ako pa le še kdo ugleda kaj veččam podobnega, je to navadno pojav, ki se ga skoro v vsakem slučaju doznači in razloži naravnim putem. O hudiču in njegovih močeh ni govora več.

Vsekakor večče niso en sam naravni pojav, temveč po svojem bistvu in izvoru različne prirodne prikazni, ki jih neko ljudstvo kratko imenuje večče. V mnogih slučajih so to učinki zračne elektrike, n. pr. takozvani Eljiev oženj in okrogla strela, o katere nastanku še sedaj ni jasnosti. Pogosto se dožene, da niso večče nič drugega, kot v razkroju se nahajajoči živalski in

rastlinski ostanki, ki fosforescirajo. Gnilo listje v gozdu se ponoči svetlika, ker so se v njem zaredile v silnih množinah svetlobo izločujoče glive. Tudi na trilih starih se to opaža, dalje na mesu, ribah, jajcih in celo na mrličih, ki delj časa čakajo na razteženje. Semintja so vzrok strahu nedolžne žuželke n. pr. kresnice, katerih zadek se svetli. In čisto deluje samo razdražena fantazija in ustvarja prikazni, ki jih v resnici ni.

Razen navedenih je potem še posebna skupna večča, ki jih očividci popisujejo kot male plamenčke slabe svetlosti. Barva je različna; navadno modrikasto rdeča, porredkoma zelenkasto rmena, nikdar čisto bela. Ti plamenčki skačejo in plešejo nekoliko nad zemljo, ali vodno gladino in se zganejo pri najmanjši sapici. Navidezno izgleda, kot da se gibljejo, v resnici pa najbrž ugašajo, a se za njimi prižigajo novi in delajo videz gibanja. Domovina teh plamenčkov so pokrajine, kjer je mnogo stoječih voda in veliko močvirja. Tudi na mokrih travnikih se jih opaža. Nekateri so jih videli na pokopališčih, vendar so ti najbrž identični z Eljievim ognjem. torej električen pojav. V vseh letnih časih so se večče pojavljale: najbolj pogosto v poznem poletju in jeseni, toda tudi pozimi in le malo kdaj spomladi. Da se jih je videlo le v mraku in ponoči, je razumljivo, če se pomisli, da je njihova svetloba le slaba. Vetrovnega vremena ne marajo, najbrž se prikazujejo, kadar sploh ni nobene sapice. Rade imajo megleno, predvsem pa saparno vreme.

Jako redko se opazijo neke posebno velike večče, ki so človeške velikosti. Po-

nekod so bili ti plameni 4 do 5 metrov visoki in so svetili noč za nočjo. Sedaj se o njih le malo poroča.

Kako si je razlagati te plamene, pa naj bodo že veliki ali majhni? Dvoje nazirajmo. Enj trdijo, da so to električni pojavi, drugi so mnenja, da plini ali zmesi plinov, ki se užigajo. Kajti dejstvo je, da se tvorijo posebno radi tam, kjer je v zemlji velika množina organskih snovi, ki gnilijo. In produkt razkrajanja so vedno gotovi svetilni plini, predvsem metan in fosforjev vodik. Seveda ostane vprašanje, na kak način se ti plini užgejo, še nereseno. Razen tega se v zvezi z veččami še ni nikdar opazilo nobenega dima in tudi ne zoprnega duha, ki je lasten tem plinom.

Na drugi strani ima tudi električna razlaga nekaj, kar jo upravičuje. Zlasti dejstvo, da nastanejo ti pojavi posebno takrat, kadar je ozračje nasičeno z elektriko, to je v soparnih večerih pred izbruhom nevihte. V ostalem pa je električno tolmačenje še premalo dokazano. Najbolje bi bilo še morda združiti obe teoriji. V zemlji se tvorijo svetilni plini, užiga pa jih zračna elektrika. Bodočnost bo prišla stvari gotovo enkrat do dna, za sedaj pa je glavno, da so večče izgubile svojo zlokožno naravo in se jih torej ni bati.

Lastnik:

Konzorcij »Narodnega Dnevnika«.

Glavni in odgovorni urednik:

Železnikar Aleksander.

Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani.

56

Ona ni takoj odgovorila, toda on je čakal potrpečljivo.

Jane je poskušala zbrati svoje misli.

Kaj je pravzaprav vedela o tem čudnem bitju ob njeni strani? Kaj je vedel on o samem sebi? Kdo je bil? Kdo so bili njegovi starši?

Je bilo njegovo ime odmev njegovega skrivnostnega rodu in divjega življenja?

Pravzaprav sploh ni imel imena. Bogve, če bi bila s tem najdenčkom džungle srečna! Kaj bi jo moglo družiti z moškom, ki je živel doslej v drevesnih kronah afrikanke džungle, ki se je igral in boril s človeškimi opicami, ki je iztrgal iz pravkar ubite živali kos mesa in ga surovega pogoltnil, dočim so njegovi tovariši krog njega renče prežali na svoj delež plena.

Kaj bi se tak človek mogel prilagoditi njenemu družabnemu krogu? Ali pa naj se ona poniža k njegovemu? Saj bi ne eden ne drugi od obeh ne bil srečen v takšnem ponesrečenem zakonu.

»Vi molčite!« je dejal on. »Bojite se, da bi me ne žalili!«

»Ne vem, kaj naj vam odgovorim,« je dejala Jane žalostno. »Sama ne poznam svoje volje.«

»Potem me tudi ne ljubite?« je vprašal pri-siljeno lahkotno.

»Nikar me ne vprašajte. Srečnejši boste brez mene. Vi niste rojeni za vse utesnitve in obveznosti naše družbe. Kultura bi vas težila in kmalu bi si zaželeli prostosti svojega prejšnjega življenja — življenja, ki bi bila jaz zanj enako nesposobna kakor vi za mojega.«

»Mislim, da vas razumem,« je odgovoril mirno. »Nočem vas siliti, ker rajši vidim vas srečno kakor sebe. Uveril sem se, da bi ne bili srečni z — opico.«

V teh besedah je zvenela neka gotova grenkoba.

»Ne tako,« je odvrnila. »Tega ne smete trditi. Vi me ne razumete.«

Toda predno je mogla nadaljevati, je voz prevozil ovinek in naenkrat obstal sredi majhne vasi.

Pred njimi je stal Claytonov voz in okrog njega so stali ljudje, ki jih je tja pripeljal.

Med snubači.

Ko so uzrli Jane Porter, so vsi veselo kliknili in ko se je Tarzanov voz ustavil poleg onega, je profesor Porter objel svojo hčerko.

V prvem trenutku se ni nihče zmenil za Tarzana, ki je molče sedel v svojem vozu.

Clayton je prvi mislil nanj in mu dal roko.

»Kako naj se vam kdaj zahvalimo?« je dejal.

»Rešili ste nas vse. V naši hiši ste me poklicali po imenu, toda jaz se vas ne morem spomniti, kje bi vas videl, daš se mi zdite nekam znani. Zdi se mi, kakor da sva se spoznala pred davnim časom v čisto drugačnih razmerah.«

Tarzan se je smehljaj, ko je segel v ponujano mu roko.

»Res je, mr. Clayton,« je dejal francosko. »Oprostite, da ne govorim z vami angleško. Zdaj se šele učim in čeprav precej dobro razumem, ne morem še tekoče govoriti.«

»Toda kdo ste vendar vi?« je vprašal Clayton francosko.

»Sem Tarzan, ki je bil pri opicah.« Clayton je od začudenja stopil par korakov nazaj.

»Bože moj!« je dejal, »saj je res!«

Tudi profesor Porter in mr. Philander sta se tlačila k Tarzanu, da se mu zahvalita in da izrazita svoje veselo presenečenje nad svidenjem s svojim prijateljem iz džungle, tako daleč od njegove domovine.

Družba je odšla v skromno gostilno, kjer je Clayton skrbel za jed in pijačo.

Sedeli so v mali zatahli sobi, ko so začeli odaljeno brnenje avtomobila.

Mr. Philander, ki je sedel blizu okna, je gledal na cesto, dokler se avtomobil ni ustavil poleg drugih voz.

»Vraga,« je dejal jezno, »gospod Canler! Upal sem, da... mislim sem, da... ne, bodimo veseli, da ni poginil v plamenih.«

»Tiho, tiho, mr. Philander,« je dejal profesor Porter. »Svoje učence sem večkrat učil, da so šteli do deset, predno so kaj povedali. Jaz bi na vašem mestu, mr. Philander, rajši štel do tisoč in še potem — bi molčal.«

»Vraga, res je,« je pritrdil mr. Philander.

»Toda kdo je ta duhovnik, ki je z njim.«

Jane Porter je prebledela.

Clayton se je nemirno premikal na svojem stolu sem in tja.

Profesor Porter je snel očala, dihnil vanje in jih zopet nataknil, ne da bi jih obrisal.

Esmeralda, ki je bila povsod zraven, je gro-dnjala.

Tarzan ni razumel ničesar.

Tedaj je planil Robert Canler v sobo.

»Hvala bogu!« je vzkliknil. »Bal sem se naj-hujšega, Clayton, dokler nisem videl vašega voza.«

Kot učenec

želi vstopiti v trgovino z mešanim blagom 14-letni fant. Naslov: Josip Lan-geršek, Marenberg.

Edini tihi

pisalni stroj
L. C. Smith & Bros Mod. 8
brez najmanjšega ropota.

Zastopstvo:

LUD. BARAGA, Ljubljana
Šelenburgova ulica 61l.

MALI OGLASI

V električno brušenje

se sprejemajo rabljene britvice (Gillette, Mem itd.) v drogeriji ADRIJA, Šelenburgova ulica 6.

Prvega strojnika,

ki je več montaže Francisovih turbin, generatorjev, transformatorjev, daljnovodov visoke napetosti in motorjev išče za centralo v Zireh Ing. A Štebl, Ljubljana, Dunajska o. 1/IV.

Pristni brinjevec

slivovko, sadjevo, dalje borovničevce priporoča trgovcem in gostničarjem po ugodni ceni Andrej Zor, žganjarna Posavec, p. Podnart.

Mehlovana soba

s posebnim vzhodom, v mestu, se odda dvema gospodoma. Naslov pri upravi lista.

Čevljarstvo delavnico

in Ljubljani, Poljanska o. št. 12 (nasproti gimnaziji) in se tem potom pripravljamo za vsa v to stroko spadajoča dela. Izvršujemo tudi gorske in lovške čevlje. MAKSIM JEŽEK, čevljarški mojster.

Belji damski filc-klobuki

došit. Cena od 180 Din višje. Minka Horvat, modistka, Ljubljana.

Deklica

17 let stara, revnih, a poštenih staršev želi vstopiti v kako trgovino kot učenko. Hrana in stanovanje v hiši. Cenj, dopise pod »Učenka« na upravo lista.

Boljša gospodinja

izveščana v vseh delih pri gospodinjstvu išče službo kot gospodinja. Službo bi nastopila takoj, najraje v Ljubljani. Pomožna na upr. lista pod »Takoj!«.

Bolniški stol (voz)

se prodaja. Cena nizka. M. P. terlin, Trnovski pristan št. 80.

Klavir

Bösendorferjev se prodaja. Cena po dogovoru. Ponudbe na: M. Zois, Brdo pri Kranju.

Suha drva

odrezke od parket, bukova in hrastova prodaja po znižani ceni. Pri odjemu vsaj enega vozni. Pri odjemu iste na dom. I. V. N. S. S. K. A., tovarna parket in par na žaga, Ljubljana, Metelkova ulica 4. Kupuje se tudi vsako množino hrastovih in bukavih hlodov za žago po najvišjih dnevnih cenah. Ponudbe z oznacbo cene, kvalitete in množine franco vrgom.

Ali ste že

poskusili z našim oglašom? Ne zamudite ugodnosti cene in uspeha.

Velik godbeni avtomat

trdke »Kmeti« dobro obratujejo, primerje za večje gostije no ali restavracije se ugodno prodaja. Naslov pove uprava lista.

Prvovrstne premoge

na drobno in debelo za industrijo in domačo kurjavo dobavljajo po najugodnejših cenah in plačilnih pogojih.

Dom. Čebin

trgovina s premogi Ljubljana, Wolfova ul 1/l.

Zahvala.

Najiskreneje se zahvaljujem v svojem, kakor tudi v imenu prizadetih sorodstev za vse sočustvovanje, ki nam je bilo izkazano ob smrti moje ljubljene in nepozabne mi žene

KLOTI,

bodisi z vdeležbo na pogrebu, s poklonitvijo cvetja na krsto ali pa z izjavami sožalovanja. Posebno me je ganila pozornost gg. uradnih kolegov, ki so darovali krasen venec. Hvala vsem!

Srčna potreba mi je pa še, da se v najgloblji hvalečnosti spominjam neobčujane požrtvovalnosti, s katero je negoval pokojnico med njeno neozdravljivo boleznijo dragi moj prijatelj gospod primirj dr. Bodgan Derč. Omejeval se ni le na ono, kar mu je narokovalo njegovo bogato zdravniško znanje, nego je prevečala vsjo njegovo strokovno neumornost tudi največja prijateljska požrtvovalnost.

V Ljubljani, dne 16. julija 1924.

Dr. Franjo Hubad.

Obvestilo.

Krojaška delavnica J. Kvas-a se preseli koncem julija v Florjansko ul. 3, ter se priporoča za nadaljnjo naklonjenost.

FRANC CERAR,

družba z o. z.
v Domžalah pri Ljubljani
tovarna

slamnikov
in klobukov

zaloga v Celju, Gosposka 4.
Popravila se sprejemajo vsako sredo v Ljubljani, Prešernova ul. 5, na dvor, Kovačič & Tršan.

Vodovodna instalacija in kleparstvo

FRANJO
DOLŽAN
CELJE

Prevzema vsa v gori omenjena stroko spadajoča dela in popravila. Naprava novih strelodov in poprava istih.

Dokazano je, da je
naš domači izdelek

izborne in izdatne kakovosti-vsled česar ni treba kupovati tujih izdelkov temveč vsaka štedljiva gospodinja naj zahteva

izrecno le KOLINSKO cikorljo.

Popolnoma varno naložite denar v
Ljubljansko posojilnico,

i. z. o. z.

ki posluje v novoporejenih prostorih
v Ljubljani, Mestni trg šte. 6.

Hranilne vloge in vloge na tek. račun obrestuje po 8% do 10%, ter jih izplačuje takoj brez odpovedi. Večje vloge z odpovednim rokom obrestuje tudi višje po dogovoru.

Posojila daje le proti popolni varnosti proti vknjižbi na hiše in posestva ter proti poroštvo. Daje tudi trgovske kredite ter sprejema ceslje in inkaso faktur.

Najnovejše knjige

Zvezne tiskarne in knjigarne
v Ljubljani, Marijin trg št. 1.

O. ZUPANČIČ, Veronika Deseniška, tragedija, str. 185 — »Splošna knjižnica« št. 28 — Vez. Din 32.—, broš. Din 25.—, finejša izdaja celo platno Din 68.—, pol platno Din 60.—, broš. Din 52.—, luksuzna izdaja, v usnje vezana Din 130.—.

F. ERJAVEC, Brezposelnost in problemi skrbstva za brezposelne, 80 str. — »Splošna knjižnica« št. 27 — Vez. Din 17.—, broš. Din 12.—.

L. ANDREJEV, Črne maske, drama, str. 82 — »Splošna knjiž.« št. 26 — Vez. Din 17.—, br. Din 12.—.

Zahtevajte cenik!

E. L. BULWER, Poslednji dnevi Pompejev, roman, »Splošna knjižnica« št. 24—25 — I. del vez Din 38.—, broš. Din 30.—, II. del (v tisku).

L. N. TOLSTOJ, Kreutzerjeva sonata, rom. str. 186 — »Spl. knjiž.« št. 22 — Vez. Din 20.—, broš. Din 14.

J. ZEYER, Gompaci in komurasaki, japonski rom., str. 154. »Spl. knj.« št. 20. Vez. Din 20.—, broš. Din 14.

A. SIČ, Kmetke hiše in njih oprava na Gorenjskem, (Slovaški narodni slog) mapa na finem papirju Din 90, Luks. izdaja na finem kartonu Din 140.

Zahtevajte cenik!

OPOZARJAMO

naše cenj. čitatelje, naročnike in somišljenike v Mariboru, da se naša podružnica nahaja

v Gosposki ulici št. 37.

v Celju pa v Razlagovi ul. 11.